

تعلیم و تربیت جنسی در کودکان از منظر قران و حدیث

زهره صدری مهر^۱

چکیده

دستگاه خلقت برای تربیت خلیفه الهی که هدف تمام هستی، اوست برنامه‌هایی توسط قران کریم و احادیث نورانی معصومین پیش‌بینی نموده و با توجه به اهمیت و تأثیرپذیری فراوان در ابتدای ورود آدمی به عرصه هستی و دوران کودکی، نظام تربیتی خاصی ارائه نموده مسامحه و تخطی از چنین اوامر و نواهی منجر به آثار تخریبی و انحراف در روح و ذهن و جسم کودک در زمان‌های آتی خواهد شد. در سیستم تربیتی اسلام همه گرایش به خصوص گزینه جنسی سوی اعتدال گام می‌نهند و افراط و تفریط مردود است نیازهای انسان در سه بعد عقل، عاطفه و رفتار پاسخ داده می‌شود این سیستم دارای مبانی و اصول و روش‌هایی بر مبنای فطرت و انسانیت اوست از این اصول کرامت و احترام انسان، حیا و غیرت، تذکر و تعقل و تقوا و مراقبت در معاشرت‌هاست و اجرای روش‌ها بر اساس مقتضیات زمان اتخاذ می‌شود. که آن بنا به فرموده امام علیه السلام عبارت از شاخص تقوا و طرز ایمان است.

کلیدواژه: تربیت جنسی، اصول، مبانی، روش‌ها

مقدمه

تربیت و تعلیم بشر از اهداف بزرگ انبیاء الهی است خالق هستی هر نعمتی که در وجود ما قرار داده است نسبت به آن وظیفه و تکلیفی مقرر داشته یکی از غرایز مهم و اساسی که در وجود آدمی است غریزه جنسی است. که موجب پیدایش بقاء و تداوم نسل است. اسلام برنامه جامع و کامل جنسی از دوران جنینی و تا پیش از شروع فرایند تغییرات فیزیولوژیکی و جسمانی انسان ارائه نموده به جهت اثرپذیری و حساسیت این دوران که رعایت این جوانب و مقررات منجر به سعادت‌مندی و عدم گمراهی و ضلالت انسان می‌شود تربیت جنسی از مشکل‌ترین مسائل تربیتی خانواده است که ناآگاهی و غفلت از قوانین و ضوابط آن عوارض جبران‌ناپذیر دارد و موجب بدبختی و نابودی انسان در بزرگسالی می‌شود.

تأدیب کودکان از سن هفت‌سالگی بنا به روایت معصوم علیه السلام زمینه تکلیف‌پذیری برای او فراهم می‌آورد و با توجه به تفاوت فیزیولوژیکی دختران و پسران در هنگام بلوغ، زمان آموزش دختران زودتر و متفاوت از پسران است.

لازم است کودکان از توان تفکر و قدرت عقلانی، عاطفی و رفتاری بهره‌مند شوند و این تربیت و آموزش به تدریج در او شکل گیرد تا به‌مرور هنجارهای جنسی، اجتماعی، ارزش‌های معنوی و انسانی و نیکی‌ها و شرها را بفهمد، در این راستا مهار طغیان‌های جنسی و شهوات برای دستیابی به تفکر منطقی و عقلی لازم است، انسان در کشاکش عقل و شهوت بسر می‌برد زیرا امام علی علیه السلام می‌فرماید: «قَدْ خَرَقَتْ الشَّهَوَاتُ عَقْلَهُ» «شهوات عقل انسان را از کار می‌اندازد. (نهج‌البلاغه، خطبه ۱۰۹) برای دستیابی به شخصیت معتدل لازم است بخصوص والدین در این دوران کوتاهی ننمایند.

امام علی تربیت فرزند خود امام حسن علیه السلام را از این دوران آغاز می‌نماید در نامه ۳۱ نهج‌البلاغه فلسفه و زمان تربیت فرزند را این‌چنین بیان می‌دارد پیش‌ازاینکه در اجتماع قرار گیرد و مورد هجوم تبلیغات و شبهات و افکار مختلف قرار گیرد در تثبیت اعتقادات درست و معرفت صحیح و عادات شایسته کوشش می‌نماید در این صورت بعید است فرزند بعداً دچار مشکل شود. پایان نوجوانی فرزند، قالب شخصیتی خود را ساخته و تمام کرده است و از آن به بعد، خود را «صاحب‌نظر» می‌داند؛ «اعتقاد» در او معنا یافته است؛ «خیر و شر» را خود تمیز می‌دهد و می‌خواهد با آن اعتقاد و این تمیز، هر نظر «حق و باطل» را انگشت نهد و معرفی کند و یا عمل «خیر و شر» را ارائه نماید؛ به

سویی بگراید و از سوئی بیزاری جوید؛ این مرز بلوغ است. در این نقطه است که کار «تربیت و تأدیب» تمام می‌گردد و دوره آن به پایان می‌رسد. هر چه پیش‌از این انجام شده است ثمر می‌دهد و هر چه صورت نیافته است، باید به روزگار و بس دشوار، تحویل فرزند شود؛ آن را هم بپذیرد؟ یا رد کند، معلوم نیست!

امروزه با رشد تکنولوژی و دستگاه‌های تبلیغاتی، ماهواره، اینترنت، گوشی همراه و صرف هزینه‌های هنگفت تبلیغاتی و رسانه‌ای از طرف رژیم استکباری و شیطنی برای درگیر کردن جوانان دنیا زمینه برای تخریب بهداشت روانی و انحراف افکار نسل جدید بسیار فراهم است دیدگاه اسلام در زمینه تربیت جنسی به‌عنوان یک الگوی تمام‌عیار در دنیای کنونی می‌تواند نقش مهمی ایفاء نماید و راهکارهای مناسب و موفقیت‌آمیزی ارائه نماید، تفکر غرب امروزه به‌عنوان الگوی پیشنهادی برای دهکده جهانی با شکست مواجه شده است.

پیشینه

در کتاب‌های پیامبران پیشین و همچنین تورات و کتاب مقدس مسیحیان دستورهایی برای مراقبت و کنترل فرزندان در زمینه‌ی مسائل تربیتی ارائه شده است اسلام به‌عنوان دین کامل و جامع به تمام ابعاد وجود انسان و نسبت به کوچک‌ترین و ظریف‌ترین مسائل حساسیت نشان می‌دهد در زمینه‌ی تربیت جنسی، آیاتی در قرآن به آن پرداخته روایات زیادی از پیامبر اسلام و ائمه معصومین در این زمینه وجود دارد. مقاله: کجیاف، محمدباقر، رفتارشناسی جنسی در اندیشه دینی، نشریه جامعه‌شناسی و علوم اجتماعی مطالعات راهبردی زنان - فرم‌های فرهانی، محسن، بررسی محتوای مطالب برای تربیت جنسی در مدارس، مجله تربیت اسلامی، و درآمدی بر تربیت جنسی در متون دینی اسلام، مجله: پژوهش‌های تربیت اسلامی - فاطمی، هدی، امر جنسی مسئله یا بحران، دوماهنامه علمی و فرهنگی و اجتماعی زنان، حورا - واصفیان، فرزانه، شناسایی عوامل مؤثر در انحرافات جنسی زنان از دیدگاه مردان و زنان، نشریه اسلام و پژوهش‌های تربیتی روش پژوهش، بنیادی از آیات و روایات معصومین (علیهم‌السلام) و استفاده از کتب و فصلنامه‌های تخصصی و سایت‌ها می‌باشد. ضرورت بحث: دوران کودکی به روایت معصوم (علیهم‌السلام) «العلم فی الصغر کالتقش فی الحجر» است شرایطی با آمادگی جذب و تأثیرپذیری بسیار بدون هرگونه مانع که تا مرحله پیش از بلوغ است برای

دستیابی به نسلی پویا، باهوش و عالم و باتقوا و برخوردار از اجتماعی امن و آرام و بهره‌مند از بهداشت روانی در برابر تهاجمات و تبلیغات رسانه فرهنگ لیبرالیسم غرب لازم است قرآن را از مهجوریت نجات دهیم و با تأسی از آیات نورانی و احادیث گوهریار، به این‌گونه راهکارها اقدام نماییم.

مفهوم شناسی

تربیت به معنای رشد دادن استعدادهای درونی انسان، یعنی رشد استعدادهای فطری، اسلام انسان را مطابق فطرتش رشد می‌دهد نه مطابق میل و خواست شخص، (شهید مطهری، ۱۳۹۱) تربیت جنسی در اسلام، عبارت است از: مجموعه اقدامات تربیتی مربوط به غریزه جنسی، شامل هدایت، کنترل، تعدیل و ضابطه‌مند نمودن غریزه جنسی که دین اسلام برای حفظ سلامت جسمی و روانی، عفت و پاک‌دامنی، شرافت و کرامت انسان به کار گرفته است. به‌نحوی که به رشد و تعالی شخصیت اخلاقی، عاطفی، اجتماعی و فرهنگی او منجر گردد (فرمینی، فراهانی، مجله تربیت اسلامی شماره ۸، ص ۲۷)

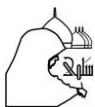
اسلام نسبت به همه غرایز و تمام شئون زندگی دنیوی روش اعتدال را معرفی می‌نماید به عبارت دیگر، تربیت جنسی مفهوم وسیع‌تری از آموزش جنسی دارد و تمام ابعاد مختلف رشد شخصیتی کودک را نیز پوشش می‌دهد و یکی از اهداف اصلی آن آگاه نمودن فرد در مورد هنجارهای شرعی است که برخورد مشروع و معقول با نیروی جنسی را نشان می‌دهد.

لزوم اجرای شیوه‌های پیشگیرانه در تربیت کودکان از دیدگاه قرآن و روایات

در تعریف "پیشگیری" گفته می‌شود: عبارت است از "سیاست پیشینی و متشکل از مجموعه راهکارهای مستقیم و غیرمستقیمی که با هدف ایجاد امکانات و موقعیت‌های بازدارنده از وقوع جرم و کج‌روی طراحی و تدوین می‌شود." بین دو مسئله پیشگیری و کنترل پیوند وثیقی وجود دارد به طوری که بعضی واژه کنترل پیشگیر را به کار می‌برند و در تعریف آن می‌گویند. پیشگیری به کنترلی اطلاق می‌شود که قبل از وقوع اتفاق صورت می‌گیرد و از انحراف و تباهی جلوگیری می‌کند.

اشرافی، یزدانی، فصلنامه پژوهش‌های مدیریت راهبردی، شماره ۳۴، ۱/۳/۱۳۸۴

اصولاً پیشگیری مهم‌تر از درمان است و از نظر اسلام فعالیت‌های پیشگیرانه بسیار اهمیت دارد. جوانان نیروهای گرداننده جامعه و هسته اصلی در مراکز تولید فکر و علم و کار می‌باشند باید در حفظ و حراست آنان بکوشیم، کسی که غرق در انحرافات جنسی شد سخت بتوان او را به راه درست

هدایت نمود و انتظار رفتارهای بهنجار را از او داشت. امام حسن عسکری علیه السلام در تأیید ترجیح اجرای شیوه‌های پیشگیرانه در تربیت کودکان و نوجوانان می‌فرماید: **رَدُّ الْمُعْتَادِ عَنِ عَادَتِهِ كَالْمُعْجِزِ**. " بازگرداندن معتاد از عادتش مثل معجزه است، زیرا وقتی شخصی به هرزگی، نگاه‌های آلوده، چشم‌چرانی و خود ارضایی و انحرافات جنسی عادت کند، دیگر فقط معجزه می‌تواند او را از آن کار دور کند. - (حرانی، تحف العقول، ص ۸۹۵)

اسلام همواره برای پیشگیری اهمیت خاصی قائل است و روش‌های درمانی را با کنترل و مراقبت آغاز می‌کند یکی از این پیشگیری‌ها تربیت جنسی و مراقبت‌ها در دوران کودکی است. عقلاً نیز چنین روشی دارند از باب نمونه. قرآن کریم برای پیشگیری از انحراف جنسی فرمود: " **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَيْسَ أَذْنَابُكُمْ الَّذِينَ آمَنُوا لَيْسَتْ أَذْنَابُكُمْ الَّذِينَ آمَنُوا** و **الَّذِينَ لَمْ يَلْبُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثٌ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهْرِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ**." (نورآیه ۵۷)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، کنیزان شما و کسانی که از شما به سن بلوغ نرسیده‌اند، باید در سه وقت از شما اجازه بگیرند، پیش از نماز صبح و هنگام ظهر که لباس از تن بیرون می‌کنید و بعد از نماز عشاء این سه وقت خلوت شماست. این دستور برای کودکان غیر بالغ است که به خلوت شما راه نیابند بنابراین برای بالغین فرمان سخت‌تری است

الف: تفاوت روش‌های تربیت جنسی در اسلام و نظام لیبرالیسم غربی

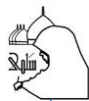
و طرز تلقی ما از تربیت جنسی با اندیشه غرب، کاملاً متفاوت است. در نظر اینان دسترسی دختران به آموزش، باید تمامی نقش‌هایی را که جامعه، ویژه مردان می‌داند، به عهده گیرند. اخلاق جنسی دوگانه نسبت به دختران و پسران را طرد می‌نمایند و یکی از حقوق زن را در استفاده از لذات مستقل از ازدواج می‌دانند در سراسر آمریکای شمالی، تعلیم‌دهندگان آموزش جنسی، تحت عنوان روشنگری، این آموزش‌ها را که همچون مهمات جنگی هستند در اختیار کودکان قرار می‌دهند (وندی شلیت، ۱۳۸۶) در آمریکا و کانادا در مدارس از سنین زیر ده سال به کودکان آموزش جنسی در قالب فیلم‌های ویدئویی و کارگاه‌های آموزشی داده می‌شود نکته مهم در این آموزش‌ها، ترویج هم‌جنس‌بازی است به طوری که این عمل را رابطه جنسی طبیعی قلمداد می‌کنند که دارای منفی همچون جلوگیری از افزایش بیش از حد جمعیت در جهان است بدون اینکه اشاره به ارتباط خطر ایدز

با هم جنس‌بازی داشته باشند (. گاردنر، زمستان ۱۳۸۷) اما غرض اسلام از تربیت جنسی، پرورش، تعدیل و جهت‌دهی است نه پرورش و آزادی مطلق آن. به‌عنوان نمونه اسلام وجود " شدرم و حیا" درزمینه‌ی تربیت جنسی را یک اصل انسانی و تمایز انسان با حیوان می‌داند و با آزادی و بی‌بندوباری درزمینه‌ی جنسی کاملاً مخالف است. ولی در جوامع غربی ارزش‌ها وارونه شده‌اند آن‌هایی که ارتباط جنسی برقرار نمی‌کنند از بی‌بندوبار نبودن خود شرم‌منده می‌شوند در اسلام غریزه جنسی به‌عنوان یک واقعیت در وجود انسان از طرف خداوند در دستگاه خلقت زن و مرد قرار داده شده است و خالق حکیم هستی از آفرینش این غریزه هدفی داشته بنابراین باید آن را بپذیریم و محترم و مقدس شماریم ضرورت تربیت این غریزه و کنترل آن از ابتدای کودکی توسط والدین تا بزرگسالی توسط خود فرد به‌عنوان یکی از مسئولیت‌ها مورد توجه ویژه قرار گرفته است.

در غرب افلاطون و روسو و مارکس، همگی به دنبال اصلاحات جنسی بودند همان‌طور که امروزه فمینیست‌های رادیکال مدرن در پی آن هستند معتقدند: در واقع برای تغییر نظم اجتماعی، نخست باید نظم رفتار جنسی را تغییر داد امور جنسی باید از تمام مفاهیم معنوی، تکوینی، خانوادگی و حتی عشق رمانتیک تهی و در عوض بیش‌ازپیش بر جنبه لذت‌جویی آن تأکید و هرگونه ارتباط میان امور جنسی و آرمان‌های متعالی به سخره گرفته شود هنگامی که امور جنسی به نفس‌پرستی و پیروی از شهوات منحصر شد دیگر زمینه‌ای برای خداجویی، تقدس ازدواج که باور دیرین ما است یا حتی شخصیتی بهتر نخواهد بود و همین‌که جامعه خویشتن‌دار به جامعه‌ها تبدیل شد بقیه امور به دنبال آن می‌آید (گاردنر، ص ۱۴۸) اما اهداف تربیت جنسی در اسلام موجب حصول رشد و تکامل فردی، ایجاد نسل سالم و در نتیجه جامعه سالم می‌شود، آگاهی از خطرات و امراض جنسی، آگاهی از وظایف شرعی و رسیدن به خودشناسی جنسی از روش‌های تربیت جنسی اسلام است این آگاهی‌ها به دو شکل قابل‌اجراست:

الف) آموزش به روش‌های مستقیم، که معمولاً دستوری است، تعالیم دینی و احکام شرعی مربوط به حیات جنسی فرد مستقیماً به فرد داده می‌شود و با راهنمایی او به رساله‌های عملی مراجع تقلید در راه رشد فکری او اقدام می‌شود

ب: روش‌های غیرمستقیم که اعمال این روش از طریق نگهداری حیوانات در خانه، تولید گل و گیاه، ذکر داستان‌ها و استفاده از فرصت‌ها، مثل عبادت، امر به معروف و نهی از منکر، پاداش و تنبیه، پند و اندرز دادن، بیان قصه و حوادث تاریخی عبرت‌انگیز، سرگذشت اقوام، ملل و... است.

بسیارند مباحثی که باید در قالب زندگی حیوانات و جفت‌جوئی‌های آنان مطرح گردد و چه بسیار پاسخ سؤال‌هایی که باید از زندگی «کبوتر و گربه و ماهی و گاهی هم درختان و گیاهان» انتخاب نمود. پیامبر فرمود «انا معاشر الانبیاء نامرنا ان نکلّم الناس بقدر عقولهم» باید به کودک به اندازه عقل او پاسخ داد، می‌توان به کودک خردسال تفهیم نمود که گل برای رشد خود به زمین و خاک نرم نیازمند است و تخم مرغ برای اینکه جوجه شود جای گرم‌ونرم لازم دارد و همین‌طور در مورد جنین انسان چون کوچک است در شکم گرم‌ونرم مادر جای دارد. بی‌پروایی و ناتوانی در سخن به گفته «کوچتکف» سبب رفتار دور از اخلاق و منفی‌گودکان می‌شود. قبل از سنین تمیز جنسی مجاز به بیان مفاهیم صریح جنسی نیستیم و خطر انحراف پیش‌بینی می‌شود. (قائمی، ۱۳۶۹)

مربیان عالم و آگاه و بصیر، زمان مناسب را تشخیص داده و آموزش را بر مبنای آمادگی و توانایی ذهنی و روانی کودک منطبق می‌کنند.

الف: ایجاد عادات فعلی نیک: در مورد آموزش فرزندان در مسائل دینی و تربیتی باید گونه‌ای عمل شود که با تذکر روش‌های صحیح منطقی و عقلانی در آن‌ها احساس آزادی به وجود آوریم و با ابزار ترس، تهدید و تطمیع، کمتر می‌توان نتیجه گرفت در تربیت کودکان، ایجاد عادات خوب و ریشه‌کن کردن عادات بد مسئله‌ای مهم است عادت‌ها و مهارت‌های رفتاری مانند: چشم‌پوشی کردن از نگاه حرام، باحیا بودن، عقیف و پاک‌دامنی، سخاوت، ایثار و بخشش، ادب، نظم، سحرخیزی و... باید آموزش داده شود حضرت علی علیه السلام فرمود: "العَادَةُ طَبْعُ ثَانٍ" عادت طبیعت و سرشت دوم بشمار می‌رود.

شیوه زندگی فرزندان در آینده، به نوع صفات اخلاقی جایگزین در او و عادت‌های دریافتی او در دوران کودکی بستگی دارد. آموزش و تربیت جنسی، در مراحل مختلف رشد فرد به‌منظور پیشگیری از بروز انحرافات جنسی و اخلاقی ضروری است.

به دلیل اهمیت تربیت جنسی، دستورالعمل‌های دینی بسیاری در مراقبت از کودکان و نوجوانان، ارائه شده است. ۱- سفارش به تقویت مبانی مذهبی و اخلاقی، آموزش راه و رسم صیانت از خود و دفاع از شرافت انسانی خویش، رعایت ضوابط در معاشرت‌ها: عدم برخوردهای زیاد با جنس مخالف ایجاد شرایط مناسب در خواب و استراحت:، روایات زیادی در این زمینه وجود دارد که ما را از پاره‌ای از برخوردها و روابط با فرزندانمان پرهیز می‌دهد از جمله اینکه (مباشرالمراه ابنتها اذا بلغت ست سنین شعبه من الزنا) (وسائل‌الشیعه، ج ۱۴ ص ۱۷۰) مادران را اجازه نداده‌اند که با دختران از شش‌سالگی به صورتی بی‌پروا در یک بستر بخوابند و احياناً لمس بدنی داشته باشند اسلام آن را نوعی زنا می‌داند تفکیک بستر فرزندان از یکدیگر، مراقبت در دفع و تخلیه کودک بخصوص دفع شبانه،

مراعات لازم در نحوه پوشش: والدین در ستر و پوشش خصوص در سنین تمیز یا در آستانه بلوغ مراقبت نمایند با بدن برهنه نباشند از پوشش لباس‌های تنگ و چسبان یا نرم زیرین و یا زیر زیرین پرهیز کنند که زمینه‌ساز پاره‌ای از لغزش‌هاست (فائمی) آموزش آشنایی با تغییرات جسمانی و روانی دوره بلوغ و تکالیف شرعی، سعی در واداشتن به انجام وظیفه‌ی دینی است.

در اصطلاح قرآن، فرد از هنگام تولد تا بلوغ، طفل نامیده شده است، آیه‌ای از قرآن می‌فرماید: "وَاِذَا بَلَغَ الْاِطْفَالُ مِنْكُمْ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَاذِنُوا" (- نور آیه ۵۹) هنگامی که اطفال شما بالغ شدند (برای ورود به خانه نامحرم) اجازه بخواهند....

سفارش‌ها و توصیه‌های گران‌قدر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه معصومین علیهم السلام در تربیت جنسی کودکان بیانگر آن است که مرحله‌ای از تمایلات جنسی در آغاز دوره کودکی وجود دارد، گرچه کودک هوشیارانه از آن آگاه نیست، اما عوامل بیرونی بر رفتار جنسی تأثیرگذار است در این سن کودکان بسیاری از اعمال و گفتار را تقلید می‌کنند.

پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله می‌فرماید:

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ رَجُلًا غَشِيَ إِمْرَأَتَهُ وَفِي الْبَيْتِ صَبِيٌّ مُسْتَيْقِظٌ يَرَاهُمَا وَيَسْمَعُ كَلَامَهُمَا وَنَفْسُهُمَا مَا أَفْلَحُ أَبَدًا إِنْ كَانَ غُلَامًا كَانَ زَانِيًا وَجَارِيَةً كَانَ زَانِيَةً.. "(حرعاملی، همان، ج ۱۴، باب

به خدا قسم اگر مردی با همسر خود بیامیزد و در اطاق، کودک بیداری آن دو را در حال آمیزش ببیند سخنان آن‌ها و همچنین صدای نفسشان را بشنود، آن طفل هرگز رستگار نخواهد شد اگر دختر باشد یا پسر سرانجام به زناکاری آلوده خواهد شد. با توجه به سخنان گوهر بار پیامبر درمی‌یابیم، مراقبت از نگاه کودکان و پرهیز از روابط جنسی والدین در منظر آن‌ها، آینده آن‌ها را از انحرافات جنسی زنا و دیگر انحرافات مصون می‌دارد زیرا که نگاه خود کلید بسیاری از مفاسد و گناهان است.

ب: علل و عوامل پیش رسی بلوغ: از عوامل مشکل‌آفرین، پیش رسی بلوغ است

۱- عوامل ارثی و ژنتیکی است. علامه طباطبایی ذیل تفسیر آیه " قُلْ كُلُّ يَعْمَلُ عَلَىٰ شَاكِلَتِهِ " یعنی هرکس بر اساس شخصیت و شاکله خود عمل می‌کند. معنای شاکله را به عوامل ارثی و محیطی خلق و خوی انسان نسبت داده و می‌فرماید: " بعضی مزاج‌ها زودتر فوران کرده و تمایل به جفت جنسی پیدا می‌کنند (طباطبایی، ج ۱۳)

۲- عامل تغذیه: غذاهای هورمون دار و مصرف زیاد مواد پروتئینی، ادویه‌ها، بعضی شکلات‌ها

و کرم‌ها ...

۳- عوامل اجتماعی، فرهنگی، مثل تماشای فیلم‌های مهیج و تحریک‌کننده، مشاهده صحنه‌های شهوانی و شنیدن برخی داستان‌های جنسی یا مشاهدات برخی صحنه‌ها....

۴- عوامل حسی از قبیل - لمس و دست‌کاری: زمانی که مادر در سال‌های اولیه به شست‌وشوی دختر در حمام، دستشویی و.... می‌پردازد هوشیار باشد زمینه برای لذت لمسی ایجاد نشود چون از نظر علمی پایه‌های لذت لمسی در خردسالی گذارده می‌شود و بعدها لذت به صورت تدریجی رنگ جنسی به خود می‌گیرد. در حین تمیز کردن زیاده از حد نباید لمس کند تا زمینه کشف نواحی لذت‌بخش فراهم نشود و عاملی برای حساسیت و لذت نشود درعین حال از برخورد خشونت‌آمیز با تنفر و پرخاش پرهیز شود که آن زمینه‌ساز بسیاری از ضعف‌ها در سنین بلوغ و ازدواج است. (قائمی، همان)

۵- عوامل مؤثر پوستی، مانند وضع لباس از نظر چسبندگی به بدن، زبری و نرمی آن و آگزمای‌های

پوستی دستگاه تناسلی و....

ج: غلبه بر عوامل انحراف

اسلام برای پیشگیری از انحراف‌های جنسی برنامه‌ها و توصیه‌های خاص ارائه نموده است.

۱- اسلام بوسیدن دختر و پسر ۶ سال به بالا برای مرد و زن نامحرم جایز نمی‌داند.

۲- دختران و پسران هم نباید در این سن یکدیگر را ببوسند.

در حدیثی از امام علی علیه السلام روایت شده که فرمود: "اذا آتت علی الجاریة سبت سنین لم یجز

أن یقبلها رجل لیست هی بمحرم له ولا یصنمها الیه"

"هنگامی که دختر بچه‌ای به سن ۶ سالگی رسید، جایز نیست مرد نامحرم او را ببوسد

یا او را در آغوش بگیرد و به خود بچسباند". (حرعاملی، همان، ج ۱۴، ص ۲۸)

پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله می‌فرماید:

"إذا بلغت الجاریة ست سنین لا یقبلها الغلام و الفلام لا تقبله المرأة إذا جاوز سبع سنین"

(طبرسی، ابی نصر حسن، مکارم‌الاخلاق، ص ۱۱۵) هنگامی که دختر بچه‌ای به سن ۶ سالگی رسید،

پسر بچه‌ای او را نبوسد و هنگامی که پسر بچه از سن ۷ سالگی گذشت، زن او را نبوسد. (۳ - جدا

کردن بستر خواب کودکان، در احادیث مختلف جداسازی بستر خواب دختر و پسر از یکدیگر و از

هم‌جنس خود، جدا کردن بستر آن‌ها از پدر و مادر خویش در سنین مختلف و حتی پیش از بلوغ برخی

در ده‌سالگی و برخی زودتر توصیه نموده‌اند.

پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله در این زمینه می‌فرماید: در سن ده‌سالگی بستر خواب کودکان، اعم از پسر و

پسر، پسر و دختر، دختر و دختر را از یکدیگر جداسازید. (حرعاملی، همان، ص ۲۸)

از موارد غلبه بر عوامل انحراف قرآن کریم نیز به مرحله قبل از بلوغ کودکان توجه خاصی

میدول داشته در سوره نور می‌فرماید:

"یا ایها الذین آمنوا لیستأذنکم الذین ملکتم ایمانکم والذین لم یبلغوا الحلم منکم ثلاث مرآت

من قبل صلوٰة الفجر و حین تضعون ثیابکم من الظهیرة و من بعد صلوٰة العشاء ثلاث عورات

لکم." (نور آیه ۵۷)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، کنیزان شما و کسانی که از شما به سن بلوغ نرسیده‌اند، باید در سه

وقت از شما اجازه بگیرند، پیش از نماز صبح و هنگام ظهر که لباس از تن بیرون می‌کنید و بعد از

نماز عشاء این سه وقت خلوت شماست.

از آیه و روایات فوق نتیجه می‌شود که اگر کودکان در معرض دیدن روابط جنسی و تماشای محیط و فضای آلوده جنسی قرار گیرند رشد طبیعی جنسی آنها آسیب می‌بیند و به بلوغ جنسی زودرس و اختلالات و انحرافات جنسی مبتلا می‌شوند.

پس باید این عوامل بروز دهنده تشدیدکننده و مخرب را از بین برد و اینکه چگونه بتوانیم بر عوامل انحراف غالب بشویم؟ ۱- جلوگیری از دسترسی کودکان به فضاهای مجازی آنلاین، نظارت بر بازی‌های کامپیوتری بدون ارائه مسائل جنایی و جنسی ۲ - مراقبت در ارتباط با دوستان و بازی‌های آنان

ب: نظارت در خانواده

نظارت در خانواده دارای ویژگی‌هایی خاص است ۱- مجری نظارت در خانواده، مخاطب خود را به خوبی می‌شناسد و مطابق ویژگی‌های شخصیتش، او را از انحرافات باز می‌دارد. در کودک گویا هزارها چشم و گوش و لمس و عاطفه، از او متوجه خارج می‌باشد و هزارها عضو، در درون او آماده آن‌اند که این واردات را به اشکال مختلف تصور و به میل و پندار و خلق و اندیشه و حال درآورند و در انتها، نقشی از رفتار، به هر یک دهند و میلیون‌ها نشانه و رمز ایجاد کنند، به آن‌چنان صورت که تنها مادران مجرب و دقیق و تیزبین و حساس، می‌توانند به بعضی از این نشانه‌ها و رموز آشنا شوند و حال و وضع کودک و خواست او را دریابند.

بدیهی است، مربی لایق نیز با هزار شیوه باید کار کند و از همه جهت زمینه نفوذ فراهم آورد و مفهوم «تربیت» در آن حال «تدبیر برای اصلاح و رشد همه‌جانبه فرزند» خواهد بود و موضع تربیت، همه دگرگونی‌های لازم و شایسته است

۲- نظارت‌های خانواده معمولاً حالت عاطفی دارد و از روش‌ها و ابزارهای غیررسمی که طیف وسیعی را در برمی‌گیرد استفاده می‌گردد

۳- معمولاً اعضای خانواده تا زمان اصلاح فرد خطاکار و منحرف و تغییر رفتار وی و هماهنگی و همسویی وی با دیگر اعضای خانواده، به اقدامات اصلاحی خویش ادامه می‌دهند.

بنابراین خانواده، به‌عنوان مهم‌ترین عامل تربیت در جهت‌دهی فرزندان به‌سوی نظارت درونی، نقش عمده و مهمی را ایفا می‌کند و می‌تواند با تربیت فرزندان بر پایه دست‌مایه‌های نظری و الهی،

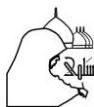

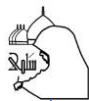
آنان را از درون، بر اعمال و رفتار خود ناظر نماید و این، امکان‌پذیر نیست، مگر اینکه والدین، خود نیز از این دست مایه‌های درونی، بهره‌مند باشند زیرا از عوامل اجتماعی در بررسی آسیب‌ها و انحرافات اجتماعی، ۱- عدم پای بندی خانواده به آموزه‌های دینی است، مطالعات و تحقیقات نشان می‌دهد تا زمانی که اعضای جامعه پای بند به اعتقادات مذهبی باشند، خود و فرزندانشان به فساد و بزهکاری روی نمی‌آورند. ۲- آشفته‌گی کانون خانواده از دیگر مؤلفه‌های مهم در سوق یافتن نوجوانان به سمت وسوی بزهکاری و انحرافات اجتماعی گسسته شدن پیوندهای عاطفی و روحی میان اعضای خانواده است. یعنی احساس حضور وجودی و معنوی آنان برای فرزند درحالی‌که حضور فیزیکی دارند و در چنین وضعیتی، فرزندان به حال خود رها شده، ارتباط آنان با افراد مختلف، بدون هیچ نظارت ضابطه و قانون خاصی صورت می‌گیرد. چنین وضعیتی بدون نظارت خانواده، زمینه را برای خلأ عاطفی فرزندان فراهم می‌کند.

و گاهی در برخی خانواده‌ها، پدر و مادر و یا هر دو، به دلیل طلاق و یا مرگ یکی از آن دو، نه حضور فیزیکی و نه حضور معنوی دارند در این‌گونه خانواده‌ها، فرزندان بدون نظارت‌کننده و هدایتگری، در دریای موج اجتماع، گرفتار ناملایمات می‌شوند و یا در اثر مرگ پدر یا مادر، در برخی موارد به دلیل کم‌توجهی و یا بی‌توجهی به فرزندان و جایگزین شدن عنصر نامناسب به جای فرد از دست رفته، ضعیف شدن فرایند نظارتی خانواده، افزایش بیمارگونه بحران‌های روحی و روانی فرزندان موجب روی‌آوری فرد به هنجارهای اجتماعی است. بر اساس نتایج یک پژوهش، ۴۷ نفر از جامعه آماری به نحوی از انحاء از جمله عوامل کلیدی و مهم بزهکاری خویش را والدین، خانواده، بی‌توجهی، بی‌مولاتی و عدم نظارت آنان دانسته‌اند. - (قربان حسینی، ص ۳۱)

بر اساس نظریه "کنترل" دورکیم که معتقد است ناهمنوایی، هنجارشکنی و کجروی افراد ریشه در عدم کنترل صحیح و کارایی آنان دارد به طوری‌که هرچه میزان کنترل اجتماعی بیشتر باشد و نظارت‌های گوناگون از راه‌های رسمی و غیررسمی، بیرونی و درونی، مستقیم و غیرمستقیم توسط والدین وجود داشته باشد و حساسیت مردم و مسئولان افزایش یابد، میزان همنوایی مردم بیشتر خواهد بود. و این بیانگر این مسئله است که آشفته‌گی خانواده از عوامل مهم انحراف اجتماعی است.

همچنین با توجه به پژوهش‌های صورت گرفته، سارقان عمده عوامل سارق شدن را بدرفتاری، بداخلاقی، بی‌تفاوتی، و برآورده نشدن انتظارات از سوی همسر، خانواده و والدین دانسته‌اند.

همان‌طور که عدم توجه به نیازهای عاطفی فرزندان عامل بروز ناهنجاری‌های رفتاری در فرزندان می‌شود. در شیوه فرزندسالاری، اغلب تمایلات و خواسته‌های فرزندان محقق می‌شود، از این رو به محض مشکلات و بحران‌ها و یا در شرایطی که خواسته فرزند افراط جویانه است و والدین مخالفت می‌کنند فرزند به دلیل تربیت شدید عاطفی و روحیه عدم درک منطقی شرایط، نازپروری و بی‌تحملی در برابر مخالفت والدین، عصیان و طغیان نموده و موجب انحراف او می‌شود. بخشی از بی‌حجابی و بی‌عفتی زنان و دختران مربوط به نوع تربیت آن‌ها در خانواده است. خانواده اولین و مهم‌ترین کانون شکل‌گیری تربیت فرزندان است.

امام زین‌العابدین (علیه السلام) می‌فرماید: «وَأَعِنِّي عَلَى تَرْبِيَتِهِمْ وَتَأْدِيبِهِمْ وَبِرِّهِمْ» بار خدایا، مرا در تربیت و ادب فرزندانم یاری و کمک فرما. - (صحیفه سجادیه، دعای بیست و پنجم، دعای برای فرزندش)

پیامبر گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله) فرمودند: حَقُّ الْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدِ يُحَسِّنُ أَدَبَهُ. حق فرزند بر پدر آن است که در حسن ادب او بکوشد. همچنین فرمودند: اِيْمَانُ يُؤَدِّبُ أَحَدَكُمْ وَكَدُّ خَيْرٌ لَهُ مَنَّا يَتَّصِقُ بِنِصْفِ صَاعٍ كُلِّ يَوْمٍ « اگر کسی فرزند خود را ادب کند، بهتر از این است که هر روز نیم صاع صدقه بدهد. (احسان بخشی، ۱۳۸۳، ج ۲۷، صص ۱۷۸-۱۷۷)

روایت است که اولین کسانی که در روز قیامت به انسان می‌آویزند، همسر و فرزندانند که فرد را در پیشگاه خداوند باز می‌دارند و می‌گویند: پروردگارا! حق ما را از او بستان زیرا آنچه نمی‌دانستیم به ما تعلیم نداد و بی‌آنکه ما بدانیم، ما را از حرام تغذیه نمود.

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) فرمودند: «لَا يَلْقَى اللهُ سُبْحَانَهُ أَحَدٌ بَدَنَبٍ أَعْظَمَ مِنْ جِهَالَةِ أَهْلِهِ وَوَالِدِهِ» الفتنی، محمد طاهر بن هندی، تذکره‌الموضوعات، ۹۸۶ هـ ق) هیچ‌کس خدای را به گناهی بزرگ‌تر از جهالت همسر و فرزندان دیدار نمی‌کند.

بی‌توجهی والدین نسبت به فرزند دختر خود به‌ویژه در سن تکلیف، عدم آموزش حجاب و عفاف و رعایت حریم نامحرم، عدم تبیین فلسفه حجاب و پوشش و آثار و فواید آن و همچنین عدم آموزش پسران در چگونگی برخورد با نامحرم و خودداری از نگاه‌های آلوده و ناروا که از عوامل نقص در معرفت و اعتقاد ضعیف والدین می‌باشد.

امام موسی بن جعفر (علیه السلام) می‌فرمایند: «لَيْسَ مِنْ شِيعَتِنَا مَنْ لَا تَحَدَّثُ الْمُخَدَّرَاتُ بُورَعِهِ فِي خُدُورِ هُنَّ» (حائری کرمانی، ص ۱۳۶)

از شیعیان ما نیستند آنان که زنان و دختران خود را به عفاف و پاک‌دامنی ارشاد و راهنمایی نکنند.

آشنا نبودن جوانان با پدیده بلوغ و عدم شناخت جنس مخالف و ناآگاهی از حکمت محرم و نامحرم و بی‌اطلاعی از احکام دینی و کم‌توجهی والدین و در مواردی لابی‌گری اولیاء و کمبود ارتباط با جلسات ویژه مذهبی همگی سبب بی‌اطلاعی جوانان از عواقب اعمال انحرافی می‌باشد. شیوه‌های نظارت در تربیت جنسی

برای نظارت و پیشگیری از انحرافات اجتماعی، شیوه‌های متفاوتی از سوی صاحب‌نظران بیان شده است:

الف: گروهی آموزش را محور قرار داده و معتقدند رفتار فرد منشأ ارثی یا ژنتیکی و یا فیزیولوژیکی ندارد بلکه فرد با تعامل با دیگران، یک سلسله ارزش‌ها، هنجارها و رفتارها را می‌آموزد و می‌پذیرد. ویکتور هوگو معتقد است: یک مدرسه باز کنید، در یک زندان بسته می‌گردد. مطابق این دیدگاه معیار اثرپذیری فرد از گروه‌های هم‌نوا و ناهمنوا به ۱- شدت تماس او با این گروه‌ها بستگی دارد و ۲- در زمان کودکی و نوجوانی بیشترین تأثیر فرد است و بیشترین تماس کودک با اعضای خانواده، به‌ویژه مادر است و مادر نقش مهمی در پیشگیری از رفتار انحرافی او دارد.

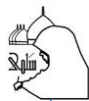
ب: گروهی کنترل محور هستند و علل انحراف افراد را ریشه در عدم کنترل اعمال و رفتار فرد و جامعه مهم‌ترین نقش خانواده، نظارت خانواده بر رفتار در پیشگیری از انحراف می‌دانند.

ج: گروه‌های دیگر عاطفی محور هستند این گروه معتقدند عشق و محبت در تکوین شخصیت افراد نقش قابل‌توجهی دارد و محرومیت عاطفی موجب بروز اختلال در شخصیت انسان و انواع انحرافات می‌گردد و در این شرایط فرد به جهت کمبود محبت در خانواده به جهت جدایی والدین، محبت دروغین افراد خارج از خانواده را ترجیح می‌دهد و به تدریج زمینه فرار را از منزل فراهم می‌گردد و مبتلا به اعتیاد بزهکاری و فحشا می‌شود. جهت چنین پیامدهای جبران‌ناپذیری است که اسلام طلاق را مبعوض‌ترین حلال‌ها می‌داند. (قاسمی روشن، شماره ۱۷، ص ۱۹ الی ۲۲)

مضامین پژوهشی
نخستین جنسی در کودکان از بیدگاه قرآن و حدیث

در گروه‌های چهارم قدرت محور هستند. مطابق این دیدگاه، قدرت بهترین ابزار برای نظارت و پیشگیری از انحراف تلقی می‌شود. والدین در مقابل تقاضا و استدلال کودکان، کمترین عقب‌نشینی نکرده و می‌کوشند تا ادعای خود را به کرسی بنشانند. و برای کنترل و پیشگیری از انحراف فرزندان، از روش ترس و وحشت و تنبیه استفاده می‌کنند. و هیچ تفاهمی میان فرزندان و والدین وجود ندارد.^(۱) - به نقل از (استافورد اورا، به یر، چرمی، ترجمه محمد دهقان پور، مهرداد خرازچی)

بر اساس مبانی تربیتی دینی، هریک از این روش‌های پیشگیری و نظارت به‌تنهایی نمی‌تواند فرزند را در قبال انحرافات احتمال آینده نگه دارد. زیرا نگاهی جامع به تمامی ابعاد وجودی انسان ندارد و همه نیازهای اساسی انسان در این شیوه‌ها شناسایی نشده است و انسان دارای ابعاد سه‌گانه‌ی، تفکر و اندیشه، عواطف و احساسات، و رفتار و اعمال است و از دیدگاه اسلام نیازهای افراد باید در این حوزه‌های سه‌گانه برآورده شود.

اسلام برای مسئله تعلیم و تربیت و آموزش ارزش و اهمیت فوق‌العاده‌ای قائل است و قرآن هدف از بعثت پیامبران را آموزش کتاب و حکمت بیان نموده است. «هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا... يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ» (جمعه، ۶۲ آیه، ۲)

بنابراین آگاه نمودن فرزندان به آثار مثبت عمل صالح و بهنجاری و پیامدهای منفی دنیوی و آثار غیرقابل‌جبران اخروی عمل انحرافی و نابهنجاری، گرچه لازم و ضروری است ولی به‌تنهایی برای مصونیت از انحرافات اجتماعی کافی نیست و لازم است به دیگر ابعاد وجودی انسان توجه شود.

در شیوه عاطفی محور، اگر فرزند از شناخت لازم و کافی برخوردار باشد اما از جهت عواطف و احساسات ارضاء نشده باشد و دچار کمبود محبت والدین باشد، همین مسئله می‌تواند زمینه انحراف وی را فراهم نماید. از این جهت اسلام به مهرورزی والدین نسبت به کودکان سفارش نموده است.

پیامبر فرمود: " أَحِبُّوا الصِّبْيَانَ وَارْحَمُوهُمْ وَإِذَا وَعَدْتُمُوهُمْ شَيْئًا فَفُوا لَهُمْ. " (حر عاملی، ج ۲۱،

باب ۸۸، ص ۲۸۳-ح ۳)

به کودکان خود محبت کنید و به آن‌ها مهربان باشید هنگامی که وعده دادید به وعده خویش عمل

کنید.

امام صادق (علیه السلام) فرمود: " أَكْثَرُوا مِنْ قَبْلَةِ اولادكم فأنَّ لكم لكل قبلة درجة ". (همان)

کودکان خود را زیاد ببوسید، زیرا هر بوسه شما درجه و پاداشی دارد. البته همان‌طور که محبت در عدم انحراف نقش دارد زیاده‌روی و افراط در محبت هم پیامدهای نامطلوبی دارد. باید محبت، عاقلانه، منطقی و در حد اعتدال باشد و در دیدگاه تربیتی اسلام، روش تنبیه، زندان، تبعید، قتل، قطع عضو، تعزیر، پرداخت جریمه و دیه... ابزار تربیتی پذیرفته شده است و گاهی لازم است از این ابزارها استفاده نمود.

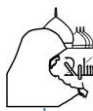
امام باقر، برای جلوگیری از پیامدهای ناگوار کمبود محبت و اینکه فرزندان در آینده، بتواند عقده‌ی حقارت را از خود دور کنند و عکس‌العمل محیطی از خود نشان دهند می‌فرماید: «به خدا سوگند، من در ارتباط با بعضی از فرزندانم، شخصیت او را می‌سازم. او را روی زانوی خود می‌نشانم و بسیار به او محبت می‌کنم. زیاد به او محبت می‌دهم و او را به‌عنوان نعمت خداوند بزرگ می‌بینم. با آن‌که این همه احترام و محبت، شایسته‌ی فرزند دیگر من است، اما این نوع کارها را می‌کنم تا او به عوارض مبتلا نشود. جان فرزند شایسته‌ام از شرّ او مصون باشد و با او رفتاری را که برادران یوسف با وی نمودند، نمایند. (وسائل‌الشیعه، ج ۱۹، ص ۲۴۶).

در روایتی دیگر نقل شده، فردی به امام صادق (علیه السلام) گفت: شما به فرزندانان بسیار محبت می‌کنید درحالی‌که وی امام بعد از شما نیست. امام فرمودند: به دو جهت محبت می‌کنم؛ نخست به خاطر خودش و سپس برای همان برادری که قرار است امام باشد. بر اساس این آموزه تربیتی، چنانچه شاکله شخصیتی فرزندان با محبت شکل گرفت، آن‌ها دیگر دچار انحراف و اعوجاج نمی‌شوند (ولی شیوه قدرت محور و ترس و تنبیه به‌تنهایی، موردقبول اسلام نمی‌باشد. زمانی کودکان را خدمت پیامبر (صلی الله علیه و آله) می‌آوردند تا اذان و اقامه در گوششان بگویند گاهی بچه در دامن پیامبر ادرار می‌کرد حضرت می‌فرمود او را نترسانید و مانع ادرار او نشوید بگذارید آرام باشد زیرا او الآن تشخیص به‌درستی و نادرستی این کار ندارد و ایشان مخالف تنبیه در این سن بودند.

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: «لَا تُقَسِّرُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَىٰ آدَابِكُمْ فَانْهَمَّ مَخْلُقُونَ لِمَا نَحْنُ غَيْرُ زَمَانِكُمْ» آ

(بن‌ابی‌الحدید، همان، ج ۲۰، ص ۲۶۷)

حضرت فرمودند: آداب‌ورسوم زمان خود را با فشار و زور به فرزندان خویش تحمیل نکنید زیرا آنان برای زمانی غیر از زمان شما آفریده شده‌اند. بی‌شک منظور حضرت این نیست که آن‌ها را آشنا به ارزش‌ها و هنجارها و فرهنگ نکنید زیرا در این صورت هیچ‌هنجاری در جامعه باقی نمی‌ماند

و نسل‌های بعدی انسان‌های بی‌هویتی خواهند بود بلکه حضرت استفاده از فشار و زور را صلاح نمی‌دانند. زیرا به دلیل اظهار توقعی فراتر از توان و ظرفیت آن‌ها در بعضی موارد، فرد را در مقابل کارهای مقدور هم، بی‌تفاوت و بی‌انگیزه نموده و زمینه طغیان او را فراهم می‌کند.

در شیوه کنترل محور، دین؛ برای بهنجار کردن رفتار انسان‌ها، محدودیت‌هایی را در نظر گرفته و در قالب احکام پنج‌گانه (واجب، مستحب، مکروه، حرام، مباح) قواعد این رفتارها را تعیین نموده است.

بنابراین دین اسلام، علاوه بر بُعد تعلیم و آموزش و عواطف، نظارت و کنترل را نیز برای رفتار انسان لازم دانسته و دامنه کنترل را بسیار توسعه داده است. به طوری که خداوند را ناظر تمام اعمال ما می‌داند آن چنانکه در قرآن می‌فرماید: «وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ» (حدید، آیه ۴) هر جا باشید خدا با شماست و هیچ عملی از حیظه علم او خارج نمی‌شود.

در راستای نظارت خداوند، بخشی از نظارت متوجه حاکمان و دولتمردان قرار داد؛ مانند: نامه‌های امام علی (علیه السلام) به مسئولین و استانداران خویش در نهج البلاغه و بخش دیگر نظارت و کنترل در دیدگاه اسلام، متوجه آحاد مردم در رابطه با دیگران معطوف به اعضای خانواده و والدین است درجایی که قرآن کریم می‌فرماید: " يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا". (تحریم/۶)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید خودتان و اهلتان را از آتش بازدارید. جابر ابن عبدالله انصاری از پیامبر سؤال کرد چگونه اهل بیت خود را از آن عذاب بازداریم؟ پیامبر فرمودند: با سه وظیفه‌ای که برای شما مشخص می‌کنم ۱- دعوت به خیر ۲- امر به معروف ۳- نهی از منکر. یعنی پدر نسبت به فرزندان و همسر، مادر نسبت به همسر و فرزندان خویش دعوت به خیر داشته باشد و آن‌ها را به انجام کارهای خوب و شایسته عادت دهند و عادت فعلی در ملکات نفسانی است در اثر عادت باید شجاعت را تجربه کند سحرخیزی بر حسب عادت برای فرد آسان می‌شود اراده او را قوی می‌کند مثل ترک سیگار، ترک اعتیاد اینترنتی. پیامبر در مورد عادت دادن کودکان به نماز فرمودند: «ما از کودکانمان می‌خواهیم که نماز بخوانند، وقتی به پنج‌سالگی رسیدند. شما وقتی کودکانتان به هفت‌سالگی رسیدن از آن‌ها بخواهید که نماز بخوانند. ما به فرزندانمان دستور می‌دهیم که از هفت‌سالگی تا هر وقت از روز که طاقتم می‌آورند، روزه بگیرند. گاهی تا نصف روز می‌شود، گاهی بیشتر یا کمتر. پس

وقتی تشنگی و گرسنگی بر آنها فشار می‌آورد، می‌خورند تا بر روزه گرفتن عادت کنند و طاقت بیاورند. اما شما کودکانتان را از نه‌سالگی به روزه گرفتن وادار کنید تا هر وقت که می‌توانند، روزه باشند و اگر تشنگی به آنها فشار آورد، افطار کنند. (الکافی، ج ۲، ص ۶۲۳).

این امر در پیشگیری از انحراف اعضای خانواده تأثیر شایانی دارد. و این نشان می‌دهد که مسئله امر به معروف و نهی از منکر، به‌عنوان دو ابزار اساسی کنترل از مسئله دعوت به خیر متمایز است. والدین علاوه بر دعوت به خیر وظیفه دارند در مواردی هم با جدیت و قاطعیت بیشتری فرزند را به سمت انجام کارهای خوب سوق داده و مانع انجام رفتارهای انحرافی او شوند و از هم‌نشینی با افراد منحرف و دوستان ناهل جلوگیری نمایند.

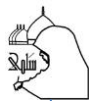
بنابراین دین اسلام با توجه به ابعاد مختلف نقش انسان، دستورالعمل جامعی را تنظیم نموده تا به نیازهای انسان در تمام ابعاد شخصیتی او بپردازد و از این طریق هم بر روشنایی عقل و خرد انسان بیفزاید و هم عواطف انسان در حد اعتدال سیراب شود و هم رفتار و عمل بهنجار را آموزش دهد و او را کنترل نماید. اسلام در مسائل اخلاقی روش اعتدال را می‌پذیرد بنابراین در مورد خطاهای جنسی کودکان نباید شدت عمل به خرج داد امام صادق (علیه السلام) درباره حکم نوجوان ده‌ساله‌ای که مرتکب زنا شده بود فرمود: باید نوجوان را به کمتر از حد شرعی شلاق بزنید (تنبیه تعزیری) و بر زن حد کامل را جاری کنید (من لایحضره الفقیه، ج ۴ ص ۱۸).

در بحث نظارت خانواده و تربیت جنسی ۱- " اصل توجه به مقتضیات زمان". اصل ضروری است. (فرهینی فراهانی، ص ۱۵۲) رعایت مقتضیات زمانی و فرزند زمان خویش بودن، مقدماتی دارد که مهم‌ترین آن " پیش‌بینی و آینده‌نگری" است. در تعالیم امام کاظم (علیه السلام) آمده است: «یا هِشامُ أَصْلِحْ أَيْمَانَكَ الَّذِي هُوَ أَمَامُكَ، فَانظُرْ أَيَّ يَوْمٍ هُوَ وَأَعِدْ لَهُ الْجَوَابَ، فَإِنَّكَ مَوْقُوفٌ وَمَسْئُولٌ» (حرانی، ص ۷۱۰).

ای هشام روزگاری را که پیش رو داری، بشناس و آراسته ساز و آماده پاسخ‌گویی به انتظارات، توقعات، نیازها و چالش‌های آن باش. زیرا تو مسئولی.

این ویژگی در آموزه‌های علوی به‌عنوان شاخص تقوا و طرز ایمان آمده است به فرموده امام علی (علیه السلام) در نهج البلاغه، "وراقبَ فی یومِهِ غَدَهُ وَنَظَرَ قَدَمًا أَمَامَهُ". (نهج البلاغه، خطبه ۸۳) پارسایان کسانی هستند که در ظرف زمانی حال، آینده را نگرسته و می‌سازند.

در راستای توجه به اصل مقتضیات زمان می‌توان از " روش آگاهسازی " استفاده نمود.
روش آگاهسازی: در آموزه‌های دینی زمان‌شناسی نشان خرد است این روش ابعاد مختلفی دارد:
آگاهی از عوامل آسیب‌زا و موانع رشد موجود در جامعه، انسان را در پیمودن راه صواب، ایمن
می‌سازد روش آگاهسازی از زمینه جنسی به صورت گنجانیدن آموزش مستقیم و غیرمستقیم سلبی
(آگاهی از رفتارهای نادرست و ناهنجار) و ایجابی (آگاهی از ارزش‌ها و رفتارهای نیکو و آداب) در
محتوای دروس و فعالیت‌های تربیتی و آموزشی، می‌باشد.

دیگر اصلی که در نظارت و تربیت جنسی در خانواده اهمیت دارد، اصل کنترل در دوستی‌ها و
معشرت‌هاست. در رابطه با این اصل می‌توان به روش‌های زیر اشاره کرد: " روش
عبرت آموزی ": این روش باعث می‌شود فرد از سرگذشت افرادی که در دام هوی و هوس گرفتار
شده‌اند درس بگیرد و از تکرار آن بپرهیزد. حضرت علی علیه السلام فرمودند: " من کثرَ اعتبارَه قَلَّ عثارَه " -
(شرح غررالحکم، ج ۵، ص ۲۱۵) هرکه عبرت گیری‌اش بسیار باشد، لغزشش اندک باشد. در
اسلام گزینه جنسی، عامل حفظ موجودیت انسان به حساب می‌آید بر این اساس، " اصل اعتدال "
باید رعایت شود. در مورد میزان و زمان ارائه محتوای جنسی، باید بدانیم که آموزش زودرس مسائل
جنسی خود می‌تواند آسیب‌زا باشد و سبب بیداری زودرس تمایل جنسی می‌گردد و تأخیر و
پنهان‌سازی نیز متقابل می‌تواند در کودک و نوجوان آسیب‌هایی از جمله اضطراب و ترس ایجاد نماید
بر اساس اصل اعتدال، الف: روش توجه به تفاوت‌های جنسیتی لازم است. دختران زودتر از پسران
به بلوغ می‌رسند و مسائل مبتلابه آن‌ها متفاوت از پسران است که این امر باید در برنامه‌ریزی برای
تربیت جنسی مدنظر قرار گیرد. در مورد توجه به زیبایی انسان ذاتاً زیبایی را دوست دارد یعنی فطری
اوست و این مسئله در مراحل زندگی او باید رشد و ارتقاء یابد توجه به زیبایی پسندی در دوران
کودکی از زیبایی مادی کم‌کم به سوی زیبایی معنوی سوق داده شود تا روح متعالی و آزادی‌خواهی در
او شکل گیرد. (برگرفته از فقیهی، ۱۳۹۳)

مسئله دیگر برای تربیت جنسی " اصل عقلانیت " است. از روش گفتگو و مباحثات عقلی
و منطقی، ایجاد سؤال در حد فهم کودک، می‌توان عقل او را رشد داد. از اصلی‌ترین کانون‌ها برای
رشد عقل و فرزاندگی فرزندان، محیط خانواده است پیامبر اکرم فرمودند: بپرهیزید از ازدواج با زنان

احمق که هم‌نشینی با او موجب ضایع شدن همسر می‌شود و فرزند او همچون کفتار است. (مجلسی، ۱۳۷۴، ج ۱۰۳، ص ۲۳۷) و حضرت علی علیه السلام فرمود: از زن احمق برای شیر دادن کمک نگیرید چراکه شیر در طبع انسان اثرگذار است (همان، ص ۳۲۴) و یا در جای دیگر سفارش شده که برای همسریابی از عقل دختر سؤال کنید زیرا عقل او در فرزندان مؤثر است. والدین باید برای عقلانیت مداری، و ارتقاء سطح خرد فرزندان برنامه‌ریزی نمایند آگاهی‌ها و تجارب، معاشرت‌ها، برنامه‌ها، مباحثات عقلی و منطقی در حضور کودک و در سطح فهم او و مطالعات در رشد خرد و اندیشه مؤثر است.

عقل بازدارنده از ضلالت است و ملاک تکلیف و ثواب و عقاب است بر این اساس " روش نقادی و تفکر انتقادی" و روحیه علمی در متریابی او را قادر می‌سازد تا بتواند خوب و بد را دریابد. و در این راستا، بخشی از روش‌های تربیت عقلانی در اسلام، به روش محاسبه نفس و مهار طغیان‌های نفسانی اختصاص یافته است.

امام علی علیه السلام می‌فرماید: " قَدْ خَرَقَتْ الشَّهَوَاتُ عَقْلَهُ " (نهج البلاغه، خطبه ۸۳، ص ۹۷، شماره ۴۱)

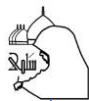
شهووات، عقل انسان را از کار می‌اندازد.

اصل دیگر " اصل تفکر و تذکر " است تفکر مفتاح ابواب معارف و کلید خزائن کمالات است و تذکر، علم فراموش شده را به یاد می‌آورد و او را به تفکر برمی‌انگیزد. روح عبادت برای تذکر است و تفکر حکم چراغ راه است.

در راستای اصل تذکر و برای اجرایی شدن این اصل می‌توان از روش‌های زیر بهره گرفت:

۱ - روش امر به معروف و نهی از منکر و روش بیان قصص و سرگذشت‌ها و روش موعظه و پندوانداز است. در راستای اصل کرامت که خداوند در قرآن فرموده است "وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ... وَفَضَّلْنَا هُمَ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا (اسری ۷۰/۷) یعنی ما فرزندان آدم را محترم و گرامی داشتیم و.... آنان را بر بسیاری از آفریدگان خویش برتری کامل بخشیدیم. بر اساس کرامت انسان، توجه به اصل "عزت نفس" ضروری است. عزت حاصل کرامت است و هر جا عزت باشد کرامت نیز موجود است. برای اجرایی شدن این اصل آ - روش عفو و گذشت در رشد کمال انسانی، سلامت جسمی و روانی و بهبود روابط بین فردی عامل بسیار مؤثری است.

حضرت علی علیه السلام فرمود: بهترین بخشش‌ها، درگذشتن از تقصیرهای دیگران در عین اقتدار و قدرتمندی است. - (غررالحکم، ج ۲، ص ۳۹۳) توصیه‌های اسلام برای عفو و گذشت منطق بسیار محکمی دارد و می‌خواهد از، رواج بدی و کینه‌توزی و ایجاد زنجیره‌ی رفتار بد و انتقام جلوگیری کند. گرچه برای خطای جنسی کودکان، در صورتی‌که استمرار یابد و یا پند و نصیحت اصلاح نشود، تنبیه پیش‌بینی شده است؛ اما مانع از روش عفو و گذشت در برابر خطاهای آن‌ها نمی‌شود.

روش دیگر، "روش تغافل" است. گاه برای حفظ کرامت فرزندمان لازم است از روش تغافل استفاده نمود تغافل مایه‌ی بزرگواری والدین است و در امر تربیت جنسی تا آنجا که ممکن است و به حدود الهی ضرر نمی‌زند باید مسامحت و چشم‌پوشی داشت. از دیگر اصول "اصل حیا و غیرت" است، از راه‌های عمده پیشگیری از انحرافات جنسی جوانان، تقویت حیا و غیرت و برنامه‌ریزی در جهت پرورش آن‌هاست حیا، همان احساس شرم از کارهای زشت است امام علی علیه السلام حیا را میوه‌ی عفت می‌داند. "الْحَيَاءُ ثَمَرَةُ الْعِفَّةِ". (غررالحکم، حدیث شماره ۵۵۲۷)

از دیگر صفات انسانی، که غرایز را به‌ویژه غریزه جنسی را کنترل می‌کند، صفت غیرت در انسان است. غیرت مانند حیا و ایمان، امری درونی است که مانع انجام بعضی کارهای ناشایست می‌شود. غیرت از عوامل اساسی عفت است. حضرت علی علیه السلام فرمود: شخص باغیرت، هیچ‌گاه زنا نمی‌کند. (نهج‌البلاغه، حکمت، ۳۰۵)

در راستای اصل حیا و غیرت روش‌های زیر قابل توجه است:

الف - روش تقویت ایمان: از آنجاکه بیان ایمان و حیا نسبت بسیار نزدیکی وجود دارد. "الْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ" حیا شعبه‌ای از ایمان است. (خمینی، روح‌الله، ص ۱۴)

هرقدر ایمان ضعیف‌تر گردد، عفت و مقاومت در برابر شهوت کاهش می‌یابد. "روش دیگر تقویت عفت" است و آن روش عفت در کلام در تربیت جنسی و در مواردی در آموزش مسائل جنسی باید از زیاده‌گویی، پرداختن به حواشی، سخن گفتن بی‌جهت و بی‌ضابطه پرهیز نمود. و باید از شوخی‌ها و مزاح‌هایی که بار جنسی دارند در حضور کودکان خودداری شود، زیرا اطلاعات ناقصی که کودکان از این طریق می‌گیرند، ممکن است باعث کنجکاوی زودرس و احیاناً آسیب در آن‌ها شود.

(فرمینی فراهانی، همان، صص ۱۶۷-۱۵۵)

نتیجه:

اسلام برای رشد همه‌جانبه استعدادهای فطری خدادادی انسان برنامه نظام جنسیتی را از دوران کودکی پایه‌ریزی نموده است و برای پیشگیری از انحرافات جنسی دستورالعمل‌هایی در آیات و روایات بیان شده است. اسلام نسبت به غریزه جنسی جنبه اعتدال را می‌پسندد و نه سرکوب می‌کند و نه بی‌قید و آزاد می‌گذارد جهت‌دهی درست زندگی و مسیر آمادگی برای ازدواج را فراهم می‌نماید در روایات و آیات مراقبت‌های در برخورد با کودکان از سوی والدین توصیه شده است و نظارت در خانواده از اهمیت خاصی برخوردار است و آن مستلزم برخورداری والدین از دانش و علوم تربیتی است این نظارت لازم است تمام ابعاد انسان را در برگردد بعد تفکر، بعد عواطف و ابعاد رفتاری. تربیت و نظارت بر اساس اصول و مبانی اسلام، روش‌هایی توصیه می‌شود اصل تذکر و تفکر، حیا و غیرت، کرامت نفس. و کنترل در دوستی‌ها.. است. تبعیت از اصول و روش‌ها به سالم‌سازی روانی و پیشگیری از انحرافات کمک می‌نماید در نتیجه نسلی مبتکر، خلاق و جامعه‌ای با روان سالم خواهیم داشت.

پیشنهادها:

برای ارتقاء و رشد فرهنگ جامعه پیشرفته اسلامی لازم است برای آموزش جدی و تربیت شایسته در دوران خردسالی برای مادران و در مهدکودک‌ها، آمادگی فراهم شود و در تمام مراکز دولتی و خصوصی در بخش فرهنگی سرمایه‌گذاری شود و برنامه ریزان فرهنگی نظام تربیت جنسی کودکان را تدوین نموده و به همراه مربیان دوره‌دیده در این مقطع، به این مراکز گسیل دارند و همچنین بسته‌های آموزشی کوچک حاوی مطالب مهم و کلیدی در زمینه‌ی تربیت جنسی و تأثیرات آن از نظر علمی به مادران اولین زایمان در زایشگاه‌ها ارائه شود تا در کنار حمایت و تشویق به رشد کمی جمعیت، به کیفیت نسل آینده توجه شود. و مواجه با محجوریت معرفت قرانی و سیره ائمه معصومین نباشیم.

منابع

- ۱- قرآن
- ۲- نهج البلاغه
- ۳- صحیفه سجادیه
- ۴- قاسمی روشن، ابراهیم، توانمندی خانواده در پیشگیری انحرافات اجتماعی، فصلنامه زنان شماره ۱۷، ص ۱۹ الی ۲۲)
- ۵- الفتنی، محمد طاهر بن هندی، تذکرةالموضوعات، بیجا، بیجا، ۹۸۶ ه ق)
- ۶- (استافورداورا، به یر، چرمی، تعامل والدین وکودکان، ترجمه محمد دهقانپور، مهرداد خرازچی)
- ۷- مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، تهران: کتابفروشی اسلامیة، چاپ سوم، ۱۳۷۴
- ۸- فرمهبینی فراهانی، محسن، درآمدی بر تربیت جنسی در متون دینی اسلام، ص ۱۵۲)
- ۹- فمینیسیم در آمریکا تا سال ۲۰۰۳، وندی شلیت و دیگران، مترجم، معصومه محمدی و دیگران، ۱۳۸۶، دفتر نشر معارف چاپ چهارم)
- ۱۰- اشرافی، محمود، یزدانی، محمدحسین، پیشگیری از وقوع جرم، فصلنامه پژوهش‌های مدیریت راهبردی، شماره ۳۴، ۱/۳/۱۳۸۴)
- ۱۱- شهید مطهری، تربیت و رشد اسلامی، ۱۳۹۱ تهران، بینش مطهر)
- ۱۲- حر عاملی، محمد بن الحسن، تفصیل وسائل‌الشیعه الی تحصیل مسائل‌الشریعه، بیروت: لموسسه آل‌البیت (ع)، الطبعة الثانیة، ۱۴۲۴-۲۰۰۳ م
- ۱۳- فر مهبینی فراهانی، محسن، بررسی محتوای مطالب برای تربیت جنسی در مدارس، مجله تربیت اسلامی، شماره ۸، سال سوم
- ۱۴- -----، در آمدی بر تربیت جنسی در متون دینی اسلام، مجله: پژوهش‌های تربیت اسلامی، شماره ۳، پاییز ۱۳۸۵
- ۱۵- قربان حسینی، علی اصغر، جرم شناسی و جرم یابی سرقت، مجله اسلام و پژوهش‌های تربیتی، شماره ۲، اصول تربیت دینی از منظر آیات و روایات، پاییز و زمستان ۱۳۸۸

۱۶- کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، تصحیح، علی اکبر غفاری، ۸ جلدی، بیجا، دارالکتب الاسلامیه، بیجا، ۱۳۸۸

۱۷ - طباطبایی، محمدحسین، ترجمه تفسیرالمیزان، مترجم، موسوی همدانی، سید محمد، قم: انتشارات جامعه مدرسین قم، چاپ پنجم، ۱۳۷۴ ش

۱۸- خمینی، روح الله، چهل حدیث، تهران: موسسه نشر و تنظیم آثار امام خمینی، چاپ چهل و چهارم ۱۳۷۱

۱۹ - حرانی، ابو محمد، تحف العقول، قم: انتشارات آل علی (علیه السلام)، چاپ اول، بهار ۱۳۸۲
۲۰ - آمدی، عبدالواحد بن محمد، غررالحکم و دررالکلم، ترجمه، محمد علی انصاری، ویرایش

و تصحیح مهدی انصاری قمی، قم: انتشارات امام عصر، چاپ اول، زمستان ۱۳۸۰

۲۱- گاردنر، جنگ علیه خانواده، برگردان، معصومه محمدی، دفتر مطالعات و تحقیقات زنان، زمستان ۱۳۸۷

۲۲- ابی الحدید، عزالدین عبدالحمید بن، جلوه تاریخ در شرح نهج البلاغه، ترجمه و تحشیه، مهدوی دامغانی، محمود، تهران: نشر نی، چاپ اول، ۱۳۶۸

۲۳ - قائمی، علی، تربیت و سازندگی دختران (مراقبت‌ها در تربیت جنسی)، مجله علوم تربیتی، سال پنجم، فروردین ۶۹، شماره ۴۷

۲۴ - علی نقی فقیهی، ۱۳۹۳، چاپ نهم

